

ES APROPIAT EL MOMENT PER A LA CONSIGNA DELS ESTATS UNITS D'EUROPA?

Lev Trotski

1923

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.ceip.org.ar/permanente/Esapropiadoelmomentopara.htm>ⁱ

En relació amb la consigna del “Govern Obrer i Camperol”, en la meua opinió aquest és el moment adequat per a llençar la consigna dels “Estats Units d’Europa”. Únicament establint un lligam entre aquestes dues consignes obtindrem una resposta sistemàtica i progressiva als problemes candents del desenvolupament europeu.

La darrera guerra imperialista fou, en el fons, una guerra europea. La participació episòdica dels Estats Units i de Japó no n’alterà el caràcter europeu.

La força motriu de la guerra fou el fet que les forces capitalistes de producció havien sobrepassat les fronteres dels Estats nacionals europeus. Alemanya s’havia atribuït la tasca d’“organitzar” Europa, és a dir, unificar econòmicament el continent europeu sota el seu propi control per a, així, poder disputar-se seriosament amb Anglaterra el control del món. L’intent de França era desmembrar Alemanya. La petita població de França, llur caràcter predominantment agrícola i llur conservadorisme econòmic, li fan impossible a la burgesia francesa ni tan sols plantejar-se el problema d’organitzar Europa, cosa que, de fet, es demostrà estar per damunt de les forces del capitalisme alemany, fins i tot essent recolzat com ho fou per la maquinària militar dels Hohenzollern. La França victoriosa només manté ara el seu domini balcanitzant Europa. Gran Bretanya incita i recolza la política de França de desmembrar i esgotar Europa, sempre ocultant el seu treball darrere la tradicional màscara britànica d’hipocresia. Com resultat d’açò, el nostre desafortunat continent és tallat en trossos, dividit, està exhaust, desorganitzat i balcanitzat (transformat en un manicomi). La invasió del Ruhr és un violent trastorn acompanyat d’un càlcul a llarg termini (la ruïna final d’Alemanya), una combinació no desconejada pels psiquiatres.

En el fons la guerra planteja la necessitat que tenen les forces productives d’un

escenari més ampli de desenvolupament, sense ser bloquejades per muralles aranzelàries. Semblantment, en l'ocupació del Ruhr tan fatal per a Europa i la humanitat, hi trobem una expressió distorsionada de la necessitat d'unir el carbó del Ruhr amb el ferro de Lorena. Europa no pot desenvolupar-se econòmicament en el marc de les fronteres estatals i duaneres imposades en Versalles. Europa està obligada a remoure llurs fronteres, o enfrontar l'amenaça d'una decadència econòmica total. Però els mètodes adoptats per la burgesia en el poder per a superar les fronteres que ella mateixa creà només estan accelerant el caos existent i la desintegració.

Per a les masses treballadores d'Europa s'està tornant més clar que la burgesia és incapaç de resoldre els problemes bàsics per a restaurar la vida econòmica d'Europa. La consigna de: "Govern Obrer i Camperol" està dissenyada per a satisfer els creixents intents per part dels obrers de trobar una sortida amb el seu propi esforç. Ara ha esdevingut necessari assenyalar aquesta perspectiva de salvació més concretament, és a dir, afirmar que només en la cooperació econòmica més estreta dels pobles d'Europa rau el camí de salvació del nostre continent de la decadència econòmica i de l'esclavització al poderós capitalisme nord-americà.

Estats Units es manté allunyat d'Europa, tranquil·lament esperant que l'agonia econòmica europea haja assolit un punt en què es faça força fàcil anar i comprar Europa per unes monedes (com fou comprada Àustria). Però França no pot mantindre's allunyada d'Alemanya, com tampoc Alemanya pot mantindre's al marge de França. Aquí està el dilema central, i aquí està la solució per al problema d'Europa. Tota la resta és accidental. Molt abans de la guerra imperialista nosaltres reconeguèrem que els Estats dels Balcans era impossible que existiren i es desenvoluparen, excepte en una federació. El mateix és cert per als diversos fragments de l'imperi austrohongarès, i per a les parts occidentals de la Rússia tsarista ara vivint fora de la Unió Soviètica. Els Apenins, els Pirineus i Escandinàvia són braços i cames del cos europeu estirant-se cap als mars. Són incapaços d'existir independentment. El continent europeu, en l'estat actual de desenvolupament de les seues forces productives, és una unitat econòmica (no una unitat tancada, per descomptat, sinó amb profundes connexions internes) com es demostrà en la terrible catàstrofe de la guerra mundial, i novament es revelà per l'esvalotat paroxisme de l'ocupació del Ruhr. Europa no és un terme geogràfic; Europa és un terme econòmic, quelcom incomparablement més concret (especialment en les condicions de postguerra actuals) que no el mercat mundial. Així com la federació fou reconeguda temps fa com essencial per a la Península Balcànica, ha arribat el moment ara d'afirmar clarament i definitiva, que una federació és essencial per a l'Europa balcanitzada.

Encara queda per considerar la qüestió de la Unió Soviètica, d'una banda, i de

Gran Bretanya per l'altra. No cal dir que la Unió Soviètica no s'oposarà a la unió federativa d'Europa, o a la seua pròpia adhesió a aqueixa federació. En conseqüència, també, s'assegurarà un pont de confiança entre Europa i Àsia.

El problema de Gran Bretanya és molt més condicional; depèn del ritme amb què es desenrotlle llur desenvolupament revolucionari. Si el "Govern d'Obrers i Camperols" triomfa en el continent europeu abans que l'imperialisme britànic siga derrotat (cosa que és prou probable) aleshores la Federació Europea d'Obrers i Camperols estarà necessàriament enfrontada al capitalisme britànic. I, naturalment, en el moment en què el capitalisme britànic siga derrotat, les illes britàniques seran benvingudes com a membre dins de la Federació Europea.

Es podrà preguntar: per què una Federació Europea i no una Federació Mundial? Però aquesta forma de formular la pregunta és massa abstracta. Per descomptat, el desenvolupament econòmic i polític mundial tendeix a gravitar cap a una economia mundial unificada, davall un de centralització dependent del nivell tecnològic existent. Però ara estem preocupats no per la futura economia socialista del món, sinó per trobar una solució a l'actual atzucac europeu. Hem d'oferir una solució als obrers i camperols de l'arruïnada i demolida Europa, prou independentment de com es desenrotlle la revolució als Estats Units, Austràlia, Àsia o Àfrica. Mirada des d'aquest punt de vista, la consigna dels "Estats Units d'Europa" està en el mateix pla històric que la de "Govern Obrer i Camperol"; és una consigna transicional, indica una sortida, una perspectiva de salvació, i brinda alhora un impuls revolucionari a les masses treballadores.

Seria un error mesurar el conjunt del procés de la revolució mundial amb la mateixa regla. Estats Units sortí de la guerra enfortit, no debilitat. L'estabilitat interna de la burgesia nord-americana és encara força considerable. La burgesia nord-americana està reduint llur dependència envers el mercat europeu a un mínim. La revolució als Estats Units (considerada a banda de la d'Europa) pot, d'aquesta manera, ser una qüestió de dècades. ¿Vol dir això que la revolució a Europa ha d'alinear-se al costat de la revolució als Estats Units? Certament que no. Si l'endarrerida Rússia no esperà (i no podia fer-ho) la revolució a Europa, molt menys pot Europa esperar la revolució als Estats Units. Una Europa Obrera i Camperola, bloquejada pels Estats Units capitalistes (i potser, àdhuc, en principi per Gran Bretanya), serà capaç de mantindre's a si mateixa i desenvolupar-se com una unió econòmica i militar estretament consolidada.

El perill que sorgeix des dels Estats Units d'Amèrica no ha de ser passat per alt (aquests encoratgen la destrucció d'Europa, i estan preparats per a transformar-se subsegüentment en els seus amos), ja que proveeix un lligam molt substancial per a unir els pobles d'Europa que s'estan arruïnant mútuament, en uns "Estats Units Obrers i Camperols d'Europa". Aquesta oposició entre Europa

i els Estats Units sorgeix orgànicament de les diferències en la situació objectiva dels països europeus i de la poderosa república transatlàntica, i no està de cap manera dirigida contra la solidaritat internacional del proletariat, o en contra els interessos de la revolució als Estats Units. Una de les raons del desenvolupament endarrerit de la revolució en el món és la degradant dependència europea del ric oncle nord-americà (el wilsonisme, la provisió caritativa d'aliments per als districtes d'Europa més afectats per la fam, els "préstecs" nord-americans, etc.). Com més aviat les masses europees recuperen la confiança en llurs pròpies forces que foren minades durant la guerra, i com més estretament aquestes s'organitzen al voltant de la consigna "Repúbliques Europees de Treballadors i Camperols Units", més ràpidament es desenrotllarà la revolució en aquestes dues bandes de l'Atlàntic. Així com el triomf del proletariat a Rússia li donà un impuls poderós al desenvolupament dels partits comunistes a Europa, de la mateixa manera, i inclús en un grau incomparablement major, el triomf de la revolució a Europa li donarà un poderós impuls a la revolució als Estats Units i en totes parts del món. Encara que, quan ens abstraïem d'Europa, forçosament hem de tractar de veure a través de dècades boiroses per a percebre la revolució als Estats Units, de totes maneres podem afirmar amb seguretat que, per la seqüència natural dels esdeveniments històrics, la revolució triomfant a Europa servirà en pocs anys per a esquerdar el poder de la burgesia nord-americana.

No sols la qüestió del Ruhr, és a dir, del combustible i el ferro europeu, sinó també la qüestió de les reparacions encaixen en el patró dels "Estats Units d'Europa". La qüestió de les reparacions és purament una qüestió europea, i pot ser i serà resolta en el període esdevenidor immediat només per mitjans europeus. L'Europa d'Obrers i Camperols tindrà el seu propi pressupost per a reparacions (com tindrà el seu propi pressupost de guerra) mentre estiga amenaçada per perills externs. Aquest pressupost estarà basat en impostos graduals als guanys, en gravàmens al capital, en la confiscació de les riqueses saquejades durant la guerra, etc. La seua distribució serà regulada pels corresponents organismes de la Federació Europea d'Obrers i Camperols.

No hauríem ací de donar-nos el luxe d'especular sobre la velocitat amb què procedirà la unificació de la repúbliques europees, en quines formes econòmiques i constitucionals s'expressarà, ni quin serà el grau de centralització que s'obtindrà en el primer període del règim dels obrers i camperols. Totes aquestes consideracions podem tranquil·lament deixar-les per al futur, recordant l'experiència ja adquirida per la Unió Soviètica, construïda sobre el sòl de l'antiga Rússia tsarista. Allò que és perfectament evident és que les barreres duaneres han de ser demolides. Els pobles d'Europa han de considerar Europa com el terreny per a una vida econòmica unificada i creixentment planificada.

Es podria discutir que en realitat estem parlant d'una Federació Europea Socialista com a part integral d'una futura Federació Mundial, i que semblant règim només pot ser posat en peu per la dictadura del proletariat. No hem de detenir-nos, no obstant, a respondre aquest argument, ja que fou refutat per l'anàlisi internacional feta durant les consideracions sobre la qüestió del "Govern Obrer". Els "Estats Units d'Europa" és una consigna que es correspon en tots els aspectes amb la consigna de "Govern Obrer (o Obrer i Camperol)". ¿És la realització del "Govern Obrer" possible sense la dictadura del proletariat? Només una resposta condicional pot ser donada a aquesta pregunta. En tot cas, nosaltres considerem el "Govern Obrer" com un estadi cap a la dictadura del proletariat. Allí és on jau el gran valor d'aquesta consigna per a nosaltres. Però la consigna "Estats Units d'Europa" té una significació exactament igual i paral·lela. Sense aquesta consigna complementària els problemes fonamentals d'Europa romanen suspesos en l'aire.

Però aquesta consigna no pot ser utilitzada pels pacifistes? Jo no crec que existisquen semblants "esquerrans" avui en dia que consideren aquest perill suficient com per a rebutjar la consigna. Després de tot, vivim en 1923, i hem après un poc del passat. Hi ha les mateixes raons, o absència de raons, per a témer la interpretació pacifista dels "Estats Units d'Europa" com n'hi ha per a témer una interpretació democràticoeserista de la consigna "Govern Obrer i Camperol". Per descomptat, si plantejem "Els Estats Units d'Europa" com un programa independent, com una panacea per tal d'assolir la pacificació i la reconstrucció, i si aïllem aquesta consigna de consignes com les de "Govern Obrer", del Front Únic, i de la lluita de classes, certament acabarem en un democratitzat wilsonisme, és a dir, en el kautskisme, i àdhuc en quelcom més degradant (assumint que no hi ha res més degradant que el kautskisme). Però repetisc, vivim a l'any 1923 i hem après una mica del passat. La Internacional Comunista ja és una realitat, i no serà Kautsky qui iniciï i controle la lluita associada a les nostres consignes. El nostre mètode de plantejar el problema és oposat al de Kautsky. El pacifisme és un programa acadèmic, l'objecte del qual és evitar la necessitat de l'acció revolucionària. La nostra formulació, per contra, és un incentiu per a la lluita. Als obrers d'Alemanya, no als comunistes (a ells no cal convèncer-los) sinó als obrers en general, i en primer lloc als treballadors socialdemòcrates, que temen les conseqüències econòmiques de la lluita per un govern dels treballadors; als obrers de França, les ments dels quals continuen obsessionades pel problema de les reparacions i del deute nacional; als obrers d'Alemanya, França i de tota Europa, que temen que l'establiment d'un règim obrer porte a l'aïllament i la ruïna econòmica dels seus països, nosaltres els diem: inclús encara que fos temporalment aïllada (i amb semblant pont cap a l'Est com és la Unió Soviètica, seria difícil aïllar Europa), Europa seria capaç no sols de mantindre's, sinó també de consolidar-se i de reconstruir-se, una vegada que haja derrocat totes les barreres duaneres i s'haja unit

econòmicament a les inesgotables riqueses naturals de Rússia.

Els “Estats Units d’Europa” (una perspectiva purament revolucionària) és la propera etapa en la nostra perspectiva revolucionària general. Aquesta sorgeix de les profundes diferències entre la situació d’Europa i la dels Estats Units. Qui vullga ignorar aquestes diferències, només ofegarà, ho vulga o no, les perspectives revolucionàries en pures abstraccions històriques. Naturalment la Federació d’Obrers i Camperols no es detindrà en llur fase europea. Estem, així, anticipant només una etapa, però una etapa de gran importància històrica, a través de la qual hem de passar primer.

ⁱ Que informa: “Publicat per primera vegada en Pravda, 30 de juny de 1923. Traducció inèdita de l’anglès per a aquesta edició, de la versió publicada en *The First 5 Years of the Communist International*, V. 2, p. 341, Ed. Monad Press, EUA, 1972.”